

Xullas, g'azalning qolgan baytlari ham badiiylik, badiiy san'atlar, ko'chim turlari, g'azaldagi shakl va mazmun mutanosibligini hisobga olgan holda, lug'atlarni ilova qilib, tahlil qilinadi. G'azal tahlilning bunday usuli o'quvchiga anchagina qulayliklar yaratib, g'azal mazmunini to'la anglab yetishga, mustaqil fikrlashga zamin hosil qiladi.

Zamonaviy ta'lim - innovatsion texnologiyalar bilan uyg'unlikdagi ahamiyati

Akramova V.N
Toshkent Xalqaro Vestminster
Universiteti o'qituvchisi

Zamonaviy ta'limni tashkil etishga qo'yiladigan muhim talablardan biri ortiqcha ruhiy va jismoniy kuch sarf etmay, qisqa vaqt ichida yuksak natijalarga erishishdir.

“Ta'lim to'g'risida”gi Qonuni ta'lim –tarbiya sohasidagi ulkan odimlarni boshlab berish bilan birga tehsil beruvchi har bir pedagog zimmasiga ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiluvchi qator vazifalarni yukladi. Bu esa o'z navbatida ta'lim –tarbiya jarayoniga bo'lgan yangicha qarashlarni shakllantirishga asos bo'lib xizmat qiladi. Har qanday ta'limning maqsadi – bilimni hamda uni amalda qo'llay bilish ko'nikmalari va malakalarini shakllantirish, shunga zarur shaxs sifatleri va ko'rsatmalarini ishlab chiqish. Ta'lim faoliyati harakatida maqsadning barcha komponentlari amalga oshar ekan, turli usullarni umumlashtirgan holda amalda qo'llay olish talab etilmoqda.

Ta'limning globallasuvi sharoitida ta'lim sohasi bilan jamiyatning rivojlanib borayotgan ijtimoiy ehtiyojlari o'rtasida nomutanosiblikning yuzaga kelganligi kuzatilmoqda. Ta'lim tizimi oldiga barkamol shaxsni shakllantirish, ta'lim sohasib bilan mehnat bozori o'rtasida nomutanosiblikni qisqartirish hamda axbarot texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatlarining kengaytirishkabi yangi dolzarb vazifalar qo'yilmoqda.

Qisqa vaqt oralig'ida muayyan nazariy bilimlarni talabalarga yetkazib berish, ularda ma'lum faoliyat yuzasidan ko'nikma va malakalarni hosil qilish, shuningdek talabalar faoliyatini nazorat qilish, ular tomonidan egallangan bilim, ko'nikma hamda malakalar darajasini baholash ta'lim pedagog xodimdan yuksak pedagogik mahorat hamda ta'lim jarayoniga nisbatan yangicha yondashuvni talab etadi. Bugungi kun pedagogikasida integratsion texnologiyalar axbarot - kamunikatsion texnologiyalari vositalarisiz pedagogic jarayonlar samaradorligini ta'minlashni tasvvur etib bo'lmaydi. Bunday innovatsion yondashuv hamda axbarot- kamunikatsion texnologiyalari vositalarining joriy etilishi mazkur jarayonlarda tasodifiy va kutilmagan holatlarni oldini olishga xizmat qiladi [1, 17 b]. Pedagogik texnologiya o'z mohiyatiga ko'ra subyektiv xususiyatga ega, ya'ni har bir pedagog ta'lim va tarbiya jarayonini o'z imkoniyati, kasbiy mahoratidan kelib chiqqan holda ijodiy tashkil etishi lozim. Qanday shakl, metod va vositalar yordamida tashkil etishidan qat'iy nazar pedagogic texnologiya o'z oldiga ta'lim shakllarini optimallashtirish vazifasini qo'yadi va ushbu vazifa ta'lim jarayonini samarali tashkil etishga va amaliyotga tadbiiq etishga xizmat qiladi. Ta'lim muassasida pedagog xodimlar va rahbarlarining asosiy vazifasi pedagog jarayonlarni tashkil etishda ijobiy natijalarga erishish uchun jamoada yoki guruhda zaruriy shart- sharoitlarni yaratish, raqobatbardosh mutaxassislarni tayyorlash uchun ta'lim jarayonlarni yaxlit tizim sifatida rivojlantirish hisoblanadi. Zamonaviy pedagog o'z faoliyatida zehni, ilmiy, ijtimoiy- siyosiy va madaniy taraqqiyotni mohiyattan chuqur anglay olishi, ham dunyoviy ham diniy bilimlarni keng dunyoqarashi orqali to'g'ri talqin eta olish, qolaversa, o'quv jarayonida kompyuter texnologiyalari va zamonaviy pedagogic texnologiyalardan foydalana olish zarur.

Ta'lim jarayonini samarali tashkil etashning asosiy tamoyillaridan biri pedagogic jarayon ishtirokchilari ya'ni asosiy harakatlantiruvchi kuchlari, aniqroq qilib aytganda pedagogic jarayonlarda subyekt-subyekt munosabatlarining qaror topishidir. Inson ongi hamisha subyektiv salohiyatga egadir. Shunday ekan bilimni tahsil oluvchi talabalar tomonidan puxta o'zlashtirilishiga beruvchi predmetga nisbatan subyektiv munosabatni tarkib topshirish natijasida erishadi [2, 46 b]. Bu esa o'z navbatida bilish usulini mustaqil belgilashni ya'ni muammoning yechimini topishda o'z dunyo qarashi va tafakkur tarzidan kelib chiqib shu bilan birga xato qilish huquqiga egaligini ta'minlaydi. Ta'lim jarayonida subyektlar faoliyatini muvofiqlashtirishda ularning mustaqil mustaqil va samarali fikrlashining muhim mexanizmi sifatida reflaksiv yondashuv o'ziga xos ahamiyat kasb etadi. Refleksiv tushuntirish jarayonlarini alohida tashkil etish, subyektlarining o'zini-o'zi tahlil qilishi, o'z tushunchlari hamda xatti-harakatlarini faol o'ylab ko'rishi uchun shart sharoitlar o'rgatadi.

Ta'lim jarayonini tashkil etish va boshqarishda shaxs faoliyat yondoshuvi ham zarur hisoblanib, pedagogic jarayonlarda subyektlar faolligini ta'minlash va aniq maqsadlarga ko'ra belgilangan vazifalarni

bajarishga subyektlarni motivlashtirish yo'nalish vujudga keladi. Shaxs faoliyat yondashuvida shaxsning va faoliyatning komponentlari bir-biri bilan chambarchas bog'liq holda o'rganiladi, chunki bu yondashuv asosida tashkil etiladigan pedagogik jarayonlarda talablar-subyekt sifatida faoliyat ko'rsatadi va o'z navbatida, talaba shaxsning subyekt sifatida rivojlanishi uning faolligi, mustaqil, erkin, tanqidiy, tahliliy va samarali fikrlashining rivojlanishi orqali aniqlanadi.

Demak, ta'lim har bir tehsil oluvchining qiziqishi va bilish qobiliyatining o'quv faoliyatini tashkil etish jarayonida namoyon qilish imkoniyatini yarata olish zarur, bu holat esa tehsil oluvchining shaxs sifatida rivojlanishini va o'z-o'zini rivojlantirishini ta'minlaydi. Ta'limiy islohotlarning asosiy maqsadi esa "Kadrlar tayyorlash milliy dasturi"da ta'kidlanganidek, inson uchun har tomonlama uyg'un kamol topishi va farovonligi, shaxs manfaatlarini ro'yobga chiqarishning sharoitini va ta'sirchan mexanizmini yaratish, eskirgan tafakkur va ijtimoiy xulq-atvorning andozalarini o'zgartirishdan iboratdir. [3, 24 b], Ta'lim jarayonini samarali tashkil etishda integratsion texnologiyalardan foydalanish nushbu maqsadni amalga oshirishga yo'naltirilgan hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar :

1. Azizxo'jayeva N. N. "Pedagogik texnologiya va pedagogic mahorat"-Toshkent.: 2003-17b.
2. Yo'ldoshev J, Usmonov S. Pedagogic texnologiya asoslari. –Toshkent.: O'qituvchi, 2004, 46 b.

BOSHLANG'ICH SINFLAR ONA TILI DARSLARINI INTEGRATSIYALASHDA O'QITUVCHI FAOLIYATINI LOYIHALASH

DOI: 10.53885/edinres.2021.44.18.138

Husenova Aziza Sharipovna
Buxoro davlat universiteti tayanch doktoranti

Annotatsiya. O'quvchini ta'lim jarayoni subyekt funksiyasida ishtirok ettirish, til ta'limining amaliy yo'nalishini kuchaytirish, ta'limga interfaol usullarni olib kirish ona tili ta'limi mazmunini o'quv topshiriqlari, muammolari, testlar tizimi shakliga keltirish, ona tilidan o'zlashtiriladigan obyektlarni nutq tovushi, so'z, turli sintaktik qurilmalarni faol fikrlash vositasiga aylantirish orqali ona tili ta'limining ijodiy yo'nalishini kuchaytirish mumkin.

Kalit so'zlar: Boshlang'ich ta'lim, ona tili, o'qituvchilar, ona tili metodikasi, o'quv, nutq, darslik.

Аннотация. Вовлечение учащихся в функцию предмета учебного процесса, усиление практической направленности языкового обучения, внедрение интерактивных методов в обучение Творческое направление обучения родному языку можно усилить, превратив изучаемые предметы в звуки речи, слова, различные синтаксические приемы как средства активного мышления.

Ключевые слова: начальное образование, родной язык, учителя, методика родного языка, обучение, речь, учебник.

Annotation. Involvement of students in the function of the subject of the educational process, strengthening the practical direction of language education, the introduction of interactive methods in education, the content of mother tongue education in the form of learning tasks, problems, tests The creative direction of mother tongue education can be strengthened by turning the objects to be studied into speech sounds, words, various syntactic devices as a means of active thinking.

Keywords: Primary education, mother tongue, teachers, mother tongue methodology, teaching, speech, textbook.

Boshlang'ich ta'lim uzluksiz ta'lim tizimining mustaqil, shu bilan birga, o'ta murakkab tarkibiy qismidir. Avvalo, boshlang'ich ta'lim uzluksiz ta'limning dastlabki bo'g'inidir. U o'ziga yarasha dastur, darslik, o'quv qo'llanmalariga ega. Boshlang'ich sinflarda alohida tayyorgarlikdan o'tgan o'qituvchilar ishlaydi. Boshlang'ich ta'lim muammolarini tahlil va tadqiq ishlari bilan mutaxassis olimlar shug'ullanadi. Shuningdek, boshlang'ich ta'lim ma'lum o'quv yillaridan tashkil topadi. Bular boshlang'ich ta'limning mustaqil bo'g'in ekanligidan dalolat beradi. Qolaversa, boshlang'ich ta'lim uzluksiz ta'lim tizimining murakkab bo'g'ini

hisoblanadi. Bola o'qish, yozish, hisoblash texnikasini ilk bor boshlang'ich sinfdagi egallaydi. U to'rt o'quv yili mobaynida hozirgi zamon fani, ishlab chiqarish texnologiyasining umumiy asoslarini o'zlashtiradi va fikrlashni o'rganadi. Bolalar boshlang'ich sinflarda o'qitilish orqali ta'lim jarayonida faol ishtirok etish yo'llari, vositalarini egallaydi. Ular mustaqil fikrlash, hayotda o'z o'rnini egallash sirlaridan voqif bo'ladi, 5-9-sinflarda ona tili o'quv predmetining to'liq kursini o'zlashtirishga tayyorgarlik ko'rishadi. Bular boshlang'ich ta'limning o'ta murakkab ekanligi bilan izohlanadi.